

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*One Who is
Ill on Yom
Kippur*

Rabbi Mordechai Willig
יז' אלול תשס"ט • September 6, 2009

(1) תלמוד בבלי – מסכת יומא (פג.)

משנה. מי שאחזו בולמוס - מאכילין אותו דברים טמאים, עד שיאורו עיניו. מי שנשכו כלב שוטה - אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו, ורבי מתיא בן חרש מתיר. ועוד אמר רבי מתיא בן חרש: החושש בגרונו מטילין לו סם בתוך פיו בשבת, מפני שהוא ספק נפשות, וכל ספק נפשות דוחה את השבת. מי שנפלה עליו מפולת, ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק נכרי ספק ישראל - מפקחין עליו את הגל. מצאוהו חי - מפקחין, ואם מת - יניחוהו .
גמרא. תנו רבנן: מניין היו יודעין שהאירו עיניו? משיבחין בין טוב לרע. אמר אביי: ובטעמא. תנו רבנן: מי שאחזו בולמוס - מאכילין אותו הקל הקל, טבל ונבילה - מאכילין אותו נבילה, טבל ושביעית - שביעית

(3) שם (פד):

מפני שספק נפשות הוא וכו'. למה לי תו למימר וכל ספק נפשות דוחה את השבת? אמר רב יהודה אמר רב: לא ספק שבת זו בלבד אמרו, אלא אפילו ספק שבת אחרת. היכי דמי? כגון דאמרוהו לתמניא יומי, ויומא קמא שבתא. מהו דתימא: ליעכב עד לאורתא כי היכי דלא ניחול עליה תרי שבתא, קא משמע לן. תניא נמי הכי: מחמין חמין לחולה בשבת בין להשקותו בין להברותו. ולא שבת זו בלבד אמרו אלא לשבת אחרת. ואין אומרים: נמתין לו שמה יבריא, אלא מחמין לו מיד, מפני שספק נפשות דוחה את השבת ולא ספק שבת זו אלא אפילו ספק שבת אחרת. ואין עושין דברים הללו לא על ידי נכרים ולא על ידי כותיים, אלא על ידי גדולי ישראל. ואין אומרים יעשו דברים הללו לא על פי נשים ולא על פי כותיים, אבל מצטרפין לדעת אחרת. תנו רבנן: מפקחין פקוח נפש בשבת והזריז הרי זה משובח, ואין צריך ליטול רשות מבית דין.

(4) שם (פה):

מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת? נענה רבי ישמעאל ואמר: (שמות כב) אם במחותרת ימצא הגנב. ומה זה, שספק על ממון בא ספק על נפשות בא, ושפיכות דמים מטמא את הארץ וגורם לשכינה שתסתלק מישראל - ניתן להצילו בנפשו, קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת. נענה רבי עקיבא ואמר: (שמות כא) וכי יזד איש על רעהו וגו' מעם מזבחי תקחנו למות. מעם מזבחי - ולא מעל מזבחי. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא להמית, אבל להחיות - אפילו מעל מזבחי. ומה זה, שספק יש ממש בדבריו ספק אין ממש בדבריו, ועבודה דוחה שבת - קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת. נענה רבי אלעזר ואמר: ומה מילה, שהיא אחד ממאמתי וארבעים ושמונה איברים שבאדם - דוחה את השבת, קל וחומר לכל גופו - שדוחה את השבת. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: (שמות לא) את שבתתי תשמרו יכול לכל - תלמוד לומר אך - חלק. רבי יונתן בן יוסף אומר: (שמות לא) כי קדש היא לכם - היא מסורה בידכם, ולא אתם מסורים בידה. רבי שמעון בן מנסיא אומר: (שמות לא) ושמרו בני ישראל את השבת, אמרה תורה: חלל עליו שבת אחת, כדי שישמור שבתות הרבה. אמר רב יהודה אמר שמואל: אי הואי התם הוה אמינא: דידי עדיפא מדידהו, (ויקרא יח) וחי בהם - ולא שימות בהם. אמר רבא: לכולהו אית להו פירכא, בר מדשמואל דלית ליה פרכא. דרבי ישמעאל - דילמא כדרכא, דאמר רבא: מאי טעמא דמחותרת - חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו, והאי מידע ידע דקאי לאפיה, ואמר: אי קאי לאפאי - קטילנא ליה והתורה אמרה: בא להרגך - השכם להרגו. ואשכחן ודאי, ספק מנלן?

(5) תוספות - מס' יומא (פג.)

הא מדקתני סיפא אם אין שם בקיאיין מאכילין אותו ע"פ עצמו מכלל דרישא דאמר צריך - והכי קאמר כל כמה דמצינו לאהדורי אבקאיין מהדרינן ולא סמכי' אחולה גופיה אלא היכא דליכא בקיאיין כלל וכ"ש היכא דרופא בקי אומר אינו צריך וחולה אומר צריך דלא סמכינן עליה להכחיש הבקי.

(6) תוספות – מס' יומא (פד):

אלא בגדולי ישראל - ואפי' היכא דאפשר בנכרי מצוה בישראל שמה יתעצל הנכרי ולא יעשה ויבא לידי סכנה.

(7) תוספות – מס' יומא (פה):

ולפקח הגל אינו כן - אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) וחי בהם ולא שימות בהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לידי מיתת ישראל.

(8) תוספות – מס' בבא מציעא (קיד):

אמר ליה לאו כהן (אתה) - תימא לר"י היאך החיה בנה של האלמנה כיון שכהן היה דכתיב (מלכים א יז) ויתמודד על הילד וגו' ויש לומר שהיה ברור לו שיחיהו לכך היה מותר משום פיקוח נפש.

(9) רא"ש מסכת יומא פרק ח

וכתב הרמב"ן ז"ל מסתברא הא דתוחבין לה כוש הני מילי בעוברא שאין לנו אומד ביישוב דעתה פעמים מתיישבת בכוש ברוטב ופעמים צריכה לשומן עצמו. אבל חולה שמאכילין אותו על פי בקיאיין מאכילין אותו דבר הצריך לו וכדי הצריך לו כמו שאמרו הרופאים ואין מדקדקין עליו על ידי כוש ורוטב אלא להאכילו הקל הקל. וגרסינן בכריתות בפרק אמרו לו (דף יג א) התיירו לה לעוברא לאכול פחות פחות מכשיעור מפני הסכנה. ופריך מפני הסכנה ואפילו טובא נמי תיכול. אמר רב פפי הכי קאמר התיירו לה לעוברא לאכול פחות פחות מכשיעור כדי שלא יצטרף לכזית בכדי אכילת פרס וכן כתב בעל הלכות. ונראה שאף בחולה עושין כך כדי להקל מעליו מאיסור כרת ומלקות לאיסור בלבד ע"כ. ונראה לי דבחולה אין עושין כן אלא ע"פ רופא אם אומר שיספיק לו להאכילו ממנו מעט מעט וכן בעוברא נמי אם אין דעתה מיושבת בכך צריך להאכילה כשיעור. כתב בעל הלכות אשה עוברא דידעין דאי לא אכלה מתעקר וולדה אע"ג דספק בן קיימא הוא ספק נפל שפיר דמי ליתן לה. והר"ן גי' ז"ל כתב דלאו בידיעה דידן תליא מילתא אלא בידיעה דידה ובדעתה תליא מילתא דמשהריחה נותנים לה וכחולה דמי. וכתב הרמב"ן ז"ל משמע מתוך דברי בעל הלכות דמשום סכנת וולד לחודיה מחללין אפילו ליכא למיחש לדידה. דהיינו דגרסינן בשילהי פרק קמא דערכין (דף ז א) האשה

שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין וקורעין כריסה ומוציאין את הוולד. פשיטא מאי עביד מחתך בבשר בעלמא הוא. אמר רבא לא נצרכה אלא להביא סכין דרך רשות הרבים. מאי קא משמע לן דעל ספיקא מחללין שבת. תנינא ספק חי ספק מת ספק נכרי ספק ישראל מפקחין. מהו דתימא התם הוא דהוה ליה חזקה דחיותא אבל הכא דלא הוה ליה חזקה דחיותא מעיקרא אימא לא קא משמע לן. ואיכא דסבירא ליה דאין מחללין משום נפלים אלא עוברא שהריחה חששא דמיתה דידה היא שכל המפלת בחזקת סכנה היא. וטעמא דיושבת על המשבר שמתה טעמא אחרינא הוא הרי הוא כילוד דתו לאו ירך אמו הוא דלאו בדידה תליא אלא חי הוא ודלת נעולה בפניו וליכא חששא אלא דלא ה"ל חזקה דחיותא וספק נפשות להקל. ולא ידעתי מה צורך לכל אלו הדקדוקים דלא משכחת סכנת עובר בלא סכנת עוברא ולא סכנת עוברא בלא סכנת עובר. דהמפלת בחזקת הסכנה היא וכן פרש"י דאם אינה אוכלת שניהם מסוכנים:

10) רא"ש מסכת יומא פרק ח

כתבו התוספות הא דקאמר הש"ס חולה אומר צריך אני היינו שאומר שהוא ירא שאם לא יאכל שיכביד ויהיה מסוכן למות. ויש ספרים שכתוב בהן מילתא דרבי ינאי פשיטא ספק נפשות להקל מהו דתימא האי דקאמר חולה צריך אני בעותי הוא דקא מבעית סבר אי לא אכילנא מיתנא קא משמע לן. אלמא דוקא משום ספק מיתה מאכילין אותו עד כאן. ונראה לי דחומרא גדולה היא זאת בספק דאין לך רופא שיאמר אם לא יאכל שמא ימות אלא הרופא דרכו לומר אם לא יאכל אפשר שיכביד חליו ויסתכן. ואפי' לספרים שכתוב בהן אי לא אכילנא מיתנא אין ללמוד מזה דדוקא על ספק מיתה מאכילין דלישנא דמיתנא לאו דוקא אלא שדרך החולה לומר כן מחמת פחד המיתה.

11) רא"ש מסכת יומא פרק ח

שאלו את הראב"ד ז"ל חולה שיש בו סכנה אם לא יאכל בשר. אם יש לפניו נבילה ואין שחוט אם לא שנשחט בשבת. כי יש אומרים מוטב שיעבור הוא על לאו דנבילה משיעברו אחרים על איסור סקילה. והשיב דברי יש אומרים מכוונים הם אבל יש לומר כי איסור שבת כבר ניתן לדחות בהבערה ובבישול ובמחמין לו חמין. אי נמי שאי אפשר שלא יהא קטן אחד בסוף העולם. אבל אם היה החולה צריך לאכילה לאלתר והנבילה מוכנת לו מיד והשחוט מתאחר לו ודאי מאכילין אותו הנבילה ואין ממתנין לשחיטה והפשט ובישול. ורבינו מאיר השיב בתשובה על זה והביא דמיון מאוכל נפש ביום טוב דשוחטין ביום טוב דאיכא עשה ולא תעשה באיסור מלאכה ומאכל נבילה דאין בה אלא לאו או לומר לנכרי לנחור עופות דליכא אלא איסור דרבנן דאין שחיטה לעוף מן התורה אלא כיון דהתורה התירה לנו אוכל נפש ביום טוב הוה לדידן כל אוכל נפש ביום טוב כמו בחול. והכי נמי כיון שהתירה תורה פיקוח נפש הוי כל מלאכה שעושה בשבת בשביל חולה שיש בו סכנה כאילו עשה בחול. והיכא דאיכא תרי איסורי מאכילין אותו הקל. ושחוטת המאכל מותר אבל הנבילה המאכל עצמו איסור ואריה רביע עלה עד כאן. ואני שמעתי משום דחיישי' שמא יהא החולה קץ באכילת איסור ויפרוש ויסתכן:

12) שולחן ערוך – הל' יום הכפורים (א"ח סי' תרי"ז)

סעיף א: עוברות ומניקות מתענות ומשלימות ביום הכיפורים.
 סעיף ב: עוברא שהריחה (ופניה משתנים אע"פ שלא אמרה צריכה אני) (ר"י נכ"ז); לוחשין לה באזנה שיום הכיפורים הוא; אם נתקרה דעתה בזכרון זה, מוטב; ואם לאו, מאכילין אותה עד שתתיישב דעתה.
 סעיף ג: יולדת, תוך שלשה ימים לא תתענה כלל; משלשה עד שבעה, אם אמרה: צריכה אני, מאכילין אותה; מכאן ואילך, הרי היא ככל אדם. וימים אלו אין מונין אותם מעת לעת; כגון אם ילדה בשבעה בתשרי בערב, אין מאכילין אותה ביה"כ אם לא אמרה: צריכה אני, אע"פ שלא שלמו לה שלשה ימים עד י"כ בערב, משום דכיון שנכנס יום רביעי ללידתה מקרי לאחור שלשה.

13) משנה ברורה (תרי"ז:י)

לא תתענה כלל: אפילו אמרה איני צריכה לאכול מאכילין אותה ואומרין לה אכלי אכן מ"מ יש להאכילה או פחות פחות מכשיעור אבל בלא אמרה איני צריכה מאכילין אותה כדרכה וא"צ לחלק בפחות מכשיעור ויש מחמירין שגם בזה צריך להאכילה פחות פחות מכשיעור:

14) ביאור הלכה (סימן תרי"ז)

עוברות ומניקות מתענות ומשלימות - ואם יש להמניקה ילד חולה ומסוכן ואינו רוצה לינק כ"א ממנה ואם תתענה סכנה הוא להילד אינה מתענה אפילו ביה"כ"פ [בה"ט בסימן תרי"ח בשם תשובת דבר שמואל]:

15) שולחן ערוך – הל' יוה"כ (או"ח סי' תרי"ח)

סעיף א: חולה שצריך לאכול, אם יש שם רופא בקי אפילו הוא עובד כוכבים שאומר: אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן, מאכילין אותו על פיו, ואין צריך לומר שמא ימות. אפילו אם החולה אומר: אינו צריך, שומעים לרופא; ואם החולה אומר: צריך אני, אפילו מאה רופאים אומרים: אינו צריך, שומעים לחולה.
 סעיף ז: כשמאכילין את העוברות או את החולה, מאכילין אותם מעט מעט כדי שלא יצטרף לשיעור; הלכך מאכילין אותו כב' שלישי ביצה בינונית, וישוהו כדי אכילת ארבעה ביצים; והשתיה, יבדקו בחולה עצמו כמה היא כדי שיסלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו.
 סעיף ח: וישקוהו פחות מאותו שיעור, וישוהו בין שתיה לשתיה כדי אכילת ארבעה ביצים, ולפחות ישוהו בין שתיה לשתיה כדי שיעור שתית רביעית; ואם אמדוהו שאין השיעורים הללו מספיקים לו, או שהחולה אומר כן, או שנסתפקו בדבר, מאכילים ומשקים אותו ח כל צרכו (מיד).

סעיף ט: י שאחזו בולמוס, והוא חולי שבא מחמת רעבון וסימנו שעניו כהות ואינו יכול לראות, מאכילין אותו עד שיאורו עיניו; ואם אין שם מאכל של היתר, מאכילין אותו מאכל איסור; ואם יש כאן שני מיני איסורים, אחד חמור מחבירו, מאכילין אותו הקל תחלה. הגה: אם צריך לבשר ויש כאן בהמה שצריכין לשוחטה ובשר נבלה מוכנת, ע"ל סימן שכ"ח סעיף י"ד.

(16) משנה ברורה (סי' תרי"ב)

(ב) ויסתכן: ה"ה אפילו אינו אומר בהדיא שיסתכן רק שאומר שאפשר שיסתכן עליו החולי נותנין לו שאנו חוששין שמא יסתכן: (כא) יבדקו בחולה עצמו: ר"ל דלענין שתיית מלא ולגמיו צריך לשער בדידיה ולא בדעלמא כדלעיל בסימן תרי"ב. וכתבו האחרונים יש להחולה לבדוק זה מעיו"כ דהיינו שיכניס לתוך פיו משקין ופליטם לתוך כלי וכן ישער מעיו"כ ויביט על המורה שעות (זייגער) כמה מינוטין הוא שוהא בשיעור אכילת ד' ביצים וכשיעור הזה ישאח ביוה"כ בין אכילה לאכילה וכן בין שתיה לשתיה וכלקמיה [ועיי' בתשובת חתם סופר ח"ו סט"ז שכתב שההפסק בין אכילה לאכילה יהיה כשיעור ט' מינוטין שזה שיעור כדי אכילת פרס] ודע שבין אכילה לשתיה א"צ לשהות כלל וכדלעיל בסימן תרי"ב דאכילה ושתיה אין מצטרפין:

(18) ביאור הלכה (שם)

חולה שצריך לאכול וכו' אפשר שיכבד עליו החולי וכו' - עיי' בפמ"ג וח"א דהיינו אפילו הוא לע"ע חולה שאין בו סכנה אכן שמשערים שאם לא יאכל אפשר שיתגבר עליו המחלה ויוכל להיות שיבוא לידי סכנה. ובענין מה שכתב השו"ע אפילו הוא עכו"ם כתב בספר תפארת ישראל דהאינדא יש להתיישב בדבר דבעיני ראייתו דשבקי להמנותייהו דלכל חולי קל אומרים תמיד שכשיתענה יסתכן. וכיוצא בדבריו כתב בשו"ת רמ"ק ח"א"ה סימן ט"ל אות יו"ד וכן בשו"ת רוח חיים סימן תקנ"א אות ד' גם לענין רופאי ישראל שהרבה מהם חשודים לעבור על ד"ת ולחלל שבת וגם הם אינם מתענים מצד אפקירותא צ"ע רב אם יש לסמוך עליהם עיי"ש ובאמת הדבר תלוי לפי ראות עיני המורה את הענין וכמו שכתב בספר מטה אפרים סימן תרי"ח אות ב' וז"ל והדבר תלוי בראות עיני המורה ובבקיאותם בעיונם בענין הזה עיי"ש.

(19) שו"ת יחוה דעת (ו:לט)

אולם הגאון הנצי"ב בספר העמק שאלה (פרשת וזאת הברכה סימן קסז ס"ק יז) הביא דברי הרמב"ן הנ"ל, ושנמשכו אחריו הרא"ש והר"ן ובעלי השלחן ערוך, וכתב על זה, ואני תמה, שהרי"ף והרמב"ם לא כתבו עיקר גדול זה אף שהוא מצוי ויש בו איסור כרת, ונראה דסבירא להו שדוקא לגבי מעוברת יש ללמוד מהסוגיא דכריתות (יג) שיש לתת לה פחות פחות מכשיעור, וכמו שכתב בעל הלכות גדולות, מה שאין כן לגבי חולה שיש בו סכנה, דקיימא לן (ירושלמי פרק ח' דיומא הלכה ה') הזריז הרי זה משובח, וכיון שאמדוהו לאכול אין להמתין לשעה אחרת. וכיוצא בזה אמרו ביומא (פד): מהו דתימא ליעכב עד אורתא וכו', והרמב"ן לשיטתו דסבירא ליה שגם על העובר מחללים יום הכפורים מספק, ואפילו הכי הצריכו את המעוברת לאכול פחות פחות מכשיעור, ולכן למד מזה לחולה שיש בו סכנה, אבל לפי מה שכתבנו אין ראייה מדין מעוברת לחולה, אלא שעדיין יש מקום לפסק הרמב"ן וסיעתו מצד הסברא, שהחולה מאכילים אותו על פי בקיאים, ולאחר שאומדים אותו שאפשר לו לאכול פחות פחות מכשיעור, הרי זה דומה לאמדוהו שאינו צריך כלל לאכול כשיעור. אך מה שהוסיף המגן אברהם (סימן תריז ס"ק ג) שהוא הדין ליולדת תוך שלשה ימים, שתאכל פחות פחות מכשיעור, זהו תמוה בודאי, שהרי יולדת תוך שלשה ימים אינה צריכה אומד, והרי זה דומה לאמדוהו שצריכה לאכול כשיעור בפעם אחת, והבו דלא להוסיף על הוראת הרמב"ן. וכן כתבנו לעיל בסימן לח אות ה' לדחות פסק המגן אברהם מטעם אחר. וכן שמעתי מפי הגאון רבי דוד טעביל בעל שו"ת בית דוד, שגם הגאון מוה"ר אביר הרועים מהר"ר חיים מוואלוז'ין ז"ל הורה למעשה דלא כהמגן אברהם. ע"כ.

והנה ראייתו הגאון רבי שלמה יוסף זווין בספר המועדים בהלכה (עמוד פב) הנ"ל, שהביא עוד שהגאון רבי חיים סולובייצקי, כשנתקבל לרבה של בריסק היה מורה ובא לחולים שיש בהם סכנה לאכול ביום הכפורים כל צרכם, ואין צריך לאכול פחות פחות מכשיעור בכדי אכילת פרס. ובנו הגאון רבי יצחק זאב מבריסק הסביר טעמו ונימוקו היסודי של אביו הגר"ח הנ"ל על פי מה שכתב הרמב"ם (פרק ב' מהלכות שבת הלכה א'): חולה שיש בו סכנה עושים לו כל צרכיו בשבת. ושם /רמב"ם פ"ב מהלכות שבת/ (הלכה ב'): כללו של דבר, שבת לגבי חולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים שהוא צריך להם. וכתב הרב המגיד (שם הלכה יד), שאפילו אין במניעת הדבר ההוא משום סכנה, אף על פי כן מותר לחלל עליו שבת. וכן פסק בשלחן ערוך /או"ח/ (סימן שכח סעיף ד') וזו לשונו: מכה של חלל אינה צריכה אומד, שאפילו אם אין שם בקיאים עושים לו כל מה שרגילים לעשות לו בחול. וכתב המגן אברהם שם סק"ד, משמע שאף על פי שאין סכנה במניעת הדבר ההוא מותר. וכן כתב המגיד משנה. ע"כ. ואם כן חולה שיש בו סכנה וצריך לאכול ביום הכפורים, הרי האכילה היא מכלל צרכיו של החולה, וכל מה שאוכל מועיל לו, ואיך ניתן לו פחות מכשיעור בשעה שנצרך לו יותר מכשיעור. ולכן לא מצינו בגמרא להאכיל פחות פחות מכשיעור אלא במעוברת שעדיין אינה חולה כלל, אלא שאם לא תאכל תוכל לבוא לידי סכנה, ומכיון שדי לה בפחות פחות מכשיעור, אין להאכילה יותר, מה שאין כן חולה שיש בו סכנה שכבר הוא מסוכן והאכילה מועילה לו, יש להאכילו כל צרכו. ע"כ. ותמיהני, שאם כל סמיכתו של הגאון רבי חיים מבריסק על דברי הרב המגיד, שגם דברים שאין במניעתם סכנה עושים לחולה שיש בו סכנה, ולכן גם ביום הכפורים אין צריך להאכיל חולה שיש בו סכנה פחות פחות מכשיעור, אם כן יהיה הרב המגיד סותר את עצמו במה שכתב (בפרק ב' מהלכות שבת עשור הלכה ח') הנ"ל, שהסכים לסברת הרמב"ן שגם חולה צריך לאכול פחות פחות מכשיעור, ולמד כן מהסוגיא דכריתות (יג) גבי מעוברת. ע"ש. וגם מרן הבית יוסף אחר שהביא סברת הרמב"ן, כתב שכן כתבו הר"ן והרב המגיד. ולדברי הגאון רבי חיים מבריסק יהיו דברי הרב המגיד סותרים זה את זה.

וסבירא ליה להרב המגיד ששבת הותרה לגבי פקוח נפש, וכמו שכתב הרא"ש (יומא פב) בשם מהר"ם מרוטנבורג. ולפי זה נראה שאין לדמות דין זה לאכילה ביום הכפורים, דהתם אינו אלא בתורת דחיה, ולא שייך שם ההיתר שאמרו בציצין שאין מעכבין כשלא סילק ידו, שדוקא במילה שהותרה בשבת שייך לומר כן, אבל אילו היתה המילה בשבת רק בגדר דחיה, היה אסור לגמור ציצין שאין מעכבין אפילו לא סילק ידו, ואם כן ביום הכפורים שאיסור אכילה במקום פקוח נפש אינו אלא בגדר דחיה, [וכמו שכתב בחידושי הרשב"א קידושין כא:] משום הכי צריך אומד גם בחולה שיש בו סכנה, וצריך לאכול פחות פחות מכשיעור. עכ"ד. ודפח"ח. ומעתה דברי הרמב"ן והרא"ש והר"ן והרב המגיד יבואו על נכון, שאפילו לפי למאי דנקטינן שמחללים שבת על חולה שיש בו סכנה גם בדברים שאין במניעתם משום סכנה, מכל מקום לגבי איסור אכילה ביום הכפורים צריך להזהר לתת לחולה לאכול פחות פחות מכשיעור. ועיי' במה שכתבנו בשו"ת יחוה דעת חלק ד' (סימן ל'). ודו"ק.